

HÂN-CHUNG

XUẤT BẢN MỐI HƯƠNG SÁNG

Chủ-nhiệm:

DIỄP-VĂN-KÝ

Tòa báo:
Góc đường Filippini và Espagne
GIÁ THẤP NỘI: 324Chủ-tịch:
PHAN-VĂN-ĐẠT

VỤ GIẾT MONTEIL BAZIN

Hay là vân-dè nhon-công

Trong số rồi, tôi đã cất nghĩa rằng những án mạng xảy ra như vụ giết Walter ở Sumatra, Monteil ở Phu-Rieng và Bazin ở Hanoi đều do mấy người chủ và mấy anh cắp-rằng mà ra.

Nay xin tường thuật cái khố của anh em lao-dộng ở mấy vựa cao-su, do theo tờ trình của một ông quan thanh-tri lùn. Tờ trình này thuộc về một sở cao-su kia, nhưng cái khố của cu-li sở kia cũng là cái khố của cu-li các sở cao-su khác.

Số giờ làm việc.

Khi ông quan thanh-tri đó bồi, cẩn ngẫu cu-li đều khai rằng: « từ ba giờ khuya thì chúng tôi phải thức dậy. Kể vừa kêu tên, vừa lắp hàng cung hắt một giờ ruột. Bốn giờ rưỡi là khai sự kéo nhau vào rừng. Cực nhọc từ giờ khuya tối sau giờ 10. Khoản trưa được một giờ đồng hồ để ngủ và ăn cơm. Iên dài là lời khai của tôi. Nếu tính theo lời khai sau này của ông chủ sở cao-su thì số giờ làm việc cũng nặng lắm :

từ 5 giờ rưỡi khuya tối 11 giờ là 5 giờ rưỡi. Từ 12 giờ rưỡi trưa tối 17 giờ là 4 giờ rưỡi.

Cộng lại: 5 giờ rưỡi + 4 giờ rưỡi = 10 giờ.

Trong số mười giờ đó, còn phải thêm giờ đi. Từ trại & tới rừng, đường dài năm sáu cây số.

Đi tối nay cũng phải một tiếng rưỡi đồng hồ. Thành ra số làm việc một ngày phải mười một giờ rưỡi. Ở các nước Áu-Tây, bọn lao-dộng làm mồi ngày 8 giờ mà họ còn phiền. Lâu lâu lại xung đột với chủ mà sah ra cuộc đình-công này, cuộc đình-công nọ. Mới đây cuộc đình công của bọn lính thủy đã làm phẫn Hảng-tàu di biến biệt bao.

Mà chung cuộc sự yếu-cầu của các anh em lao-dộng Áu-Tây được mi-miêng. Đã vậy mà họ cũng chưa bằng lòng. Có nhiều chỗ họ là chức cách đình-công mới, tiếng Pháp gọi là grève perlée. Lám grève perlée nghĩa là làm việc chậm chạp. 11 như ngày thường mỗi người chỉ khai phá được mười thước vường rừng. Nay muôn làm grève perlée thì phải bớt sự sút sảng, phải chậm rãi. Lám cũng làm thế này, nhưng phải tinh tế nào cho mồi ngày rỗi, chứng tâm thươn. Mỗi người chỉ bớt của chủ hai thước vuông. 2000 người cu-li sẽ làm mất của chủ 4000 thước. Grève perlée là một khi giới lợi-hại nhứt của bọn lao-dộng. Nếu mồi người đều biết đồng lòng làm yعن thi mày ông chủ dẫu quyền-thể bao lòn nữa, cũng không trừng trị nổi.

Bên ta, bọn lao-dộng làm mồi ngày đến 11 giờ rưỡi. Với đơn ông đã nặng nhiều rồi. Với bọn lao-dộng đơn bầy yếu đuối thật là một đòn tẩn-nhấn.

Huống chi pha riêng là một đòn nguy hiểm lắm. Tré chèc không sát gốc, rúng dây những chông gai. Vấp chon té lênh láng ruột. Mùi mrysanthemum phải di chon, hổ mệt chui da rach da đở máu. Xưa kia, các anh em lao-dộng Trung-Bắc, ngô là lấy cái khố xa nước xa nhà mà đổi cái sự rộng rãi trong đường sinh-nai.

Nay kỵ lén trong mắng giày, nghẹp hả rời một biếc trên dương-gian có miến địa ngục.

Tết của dân nghèo

Trong ngày Tết mồi qua đây kê vò trại, vò giác thi đánh dã cùng với cảnh cỏ cây tươi tốt mà sung sướng vui cười, còn kẻ biết khổ, biết đau thi chắc cũng chan chứa một lòng hy vọng mà đã tạm mua vui, gác thám.

Ai cũng vui chơi như vậy mà chỉ riêng có một hạng người ai sướng mà mình vẫn khờ, ai vui mà mình vẫn buồn. Thêm 1 giờ đê di, công là 10 giờ. Nếu dường xa và di và về quá một giờ, số giờ đê phải tính vào số giờ làm việc.

Trong tờ giao kèo vây đó thế mà chiếc thán dã ở tay người rồi, sống thắc cũng do người. Lá nước lila non, nồi can úc trời xanh dầu, cá hiếc.

Còn tiền lương?

Ôi! số tiền lương! Nghĩ đến số tiền lương càng không muốn nói. Phản nhiều anh em chỉ em Trung-Bắc đều là nghèo khờ. Vì cuộc sanh nhai khuôn bách nên mới chịu xa nước xa nhà. Lường xa nước xa nhà đểng thêm chút tiền lương. Thêm ôi! Đong lương chẳng chút thêm mà lại tóm cái khố.

Trong những tờ giao-ước, đòn lánh 4 các mồi ngày, đòn bả 3 cái. Vì có gì di nữa mà nghĩ lại cũng không được lánh tách.

Nếu các nhon-công duy-phép làm chayen riêng cho mình hoặc cho hàng khác thi ta có thể mồi tờ giao-ước kia được. Cái này mày ông chủ đã buộc làm riêng cho họ mày rái gặp mava giờ gi, buộc nghĩ, bo-lai không trả tiền. Thế chẳng là ức hiếp dân lao-dộng lắm?

Tôi chayen Phuoc-long cái Tết năm nay khác cái Tết may năm trước nhiều lắm, ấy cũng thi cái hạn mồi mùa. Ngoài những đám cờ bạc, đồ đèn, ngô-thúy mà lòn ruột, ngô-thúy mà nóng lồng, thi toàn là một cảnh buôn bả cả. Ngoài những nhà trang hoàng lồng lộng của mấy ông chủ diễn lớn, thi toàn là. Ngoài một cảnh thi đấu là đồng đội-đồng thuyền.

Mát mửa là một sự không may chung mà cái khố lại chỉ riêng một hạng người như Biểu Tảng sự bất công tự đê trời?

Sau đây em xin cung chayen xem rõ cảnh hành của ta từ từ theo cách sanh hoạt của mồi-nhìn trong xã hội. Sau đây xin nói

Vậy thời chí em muôn thấy chủ nghĩa ho rò xin trước hết phải xem xét hoàn cảnh của chí em so sánh cảng. Ấy cũng tất nhì đánh một bản e, minh cõi biết thế cõi của mình rồi mới tự lập thi đối với kẻ khai thác vậy.

Sau đây em xin cung chayen xem rõ cảnh hành

của ta từ từ theo cách sanh

hành của mồi-nhìn trong xã hội.

Tiêu-Minh

LỜI BẢN ÁI

Chủ nghĩa của chí em

Em đã nói rằng chí-nghĩa nào thích hợp nhất, chí-nghĩa nào có thể làm phương tự cứu cho ta thi là chủ nghĩa đang theo.

Nay em xin nói tiếp chí-nghĩa thế nào là thích hợp, thế nào là làm phương tự cứu cho ta?

Có điều phải ở xem mà thành ra quý ở từ khác,

Tòa kiêm duyệt bộ một đoạn

Có người em sang nhân sâm mà không có, cũng có người em sang nhân sâm mà chết, em em nước

Tàu dùng vò lực cõi văn hối chủ quyền mà là theo hào động thi chayen hão có công hiệu.

Tòa kiêm duyệt bộ một đoạn

Vậy thời chí em muôn thấy chủ nghĩa ho rò xin trước hết phải xem xét hoàn

đang là con trai Tường-chủ-Tich, và có đưa cho em danh thiếp để chờ

Tường-kinh-Quốc rò ràng.

Bởi vậy tên sáp phor tin tức là

mời theo mảng lệnh của hán.

Sau khi việc đó phát sanh, Nam-kinh nôn-nao, dã cảnh giờ nghiêm ngặt lâng thường. Vé-čon

chắc là ánh hưởng lớn tới

bánh cue của Tân.

trước rằng nếu em có chia

ra từng thời thế ấy là để

cho tiện việc xem xét đó

thời chí em cũng vẫn nhận

rằng đầu người trong khuê

cáy hòe ngoài đồng hoang

đều cùng chung với nhau

một cảnh thi đấu là đồng

hội-đồng thuyền.

Hầu phái đã xác cõi quỷ

đu?

Cứ theo tên chí em và

đảng-vien, thi số tham của hồn-

đảng được chứng 300 là trong

578 ông nghị, vậy cũng chẳng

lý chí gọi rằng hồn bén lá phái.

Ông Poincaré cầm quyền được

bấy lâu nay là nhờ có đảng Xã-

hội cấp-tiến phò vua.

Vậy mà mồi khi

xã hội chí-lâm cho đồng

xã hội cấp-tiến hiệp nhứt, thi

tòa nội các Poincaré đê muôn

sóng thêng dại, mặc hối già bách,

giá dường, giá khoai, giá hành,

con dâu mà nhớ đến chủ nghĩa

cao thường, bình-dâng-nhơn-

quyền đẳng. Tối thường nói cõi

địa-luân bén Phap ngày nay tốt

đẹp như con ngựa cái của Rol-

land: nó không còn nữa.

Áy vậy mà xí ta ngày nay

lại còn một ít người, hoặc b

thò, hoặc già dối, còn muôn bắt

chước người xưa đêng đê

mua xuong con tuan mă.

Ôi, età: cũng vậy, « hồn »

không khác gì, ta vẫn là ta...

... chõ mài e gõim» của đảng Xã-hội

chung ta dâ tông ném máy ném

rồi.

Khi Tàu chưa thống nhất, thi

Thủ tướng Herriot cõi đê

Trung-quốc năm yên. Tà kh

Tưởng-giỏi Thach ngay vào Bao-

kinh, Tưởng-hoc-Luong tree

cõi Thanh-thien bách nhứt, thi

dõi các tuy đê trong tay Poincaré,

chõ ông Thanh-đốc Blanchard

de la Brosse bón nay cõi trong

vùng Nam-kinh Thuyong-hai.

Diệp-vân-Ký

Mỗi ngày lo mỗi làm cho thêm vừa lòng độc già.

Vậy độc giả cung nên mỗi ngày nhớ đèn Thần Chung.

EF T AL
EL CHA
H/10428

Thù tướng Poincaré còn cầm quyền bao lâu nữa?

Có người i muôn hành thích

Tưởng-giỏi-Thach

Tin Nam-kinh. — Bứa 2 février

vừa rồi, lối muôn một giờ trưa, có người thiểu niêm bón Áu-phục di xé hơi thẳng xong vào phủ chủ-tịch của Chánh-phủ quốc (Réforme judiciaire) ra thảo luận, thi đảng Xã-hội cấp-tiến (Radical Socialiste) có trình một tờ Phản-nghi (contre projet) xin đặt lại một phần các tòa binh bị triệt bỏ.

Ông Barthou, tổng trưởng Hình-thanh, không chịu và nhon danh cho Tòa Nội-các Poincaré mà xin đầu « phiếu tin nhiệm ».

Nghĩa là Hè-Hàng-viên không

chiết cho Poincaré làm

chiết cho Hè-Hàng-viên không

PHAN-VĂN-HÙM

NGÔI TÙ KHÁM LỚN

(Tiếp theo)

En prison le cœur se brise ou se brûle.
Trong ngục thất lồng phải ngứa như tưng hoặc
phải r้า như đồng.

Lần khi ấy người ta đưa
chàng tôi về khám lớn. Từ
đó tôi ngồi yên đến hai tháng
trời, không quan-quyền gì kêu
gọi đến nữa.

Từ khoản này mà dì, nghe
trong lúc ngồi yên ấy. Không
dám làm một bài khảo-cứu, vì
không đủ phương tiện và tài liệu.

Nhưng vậy, những sự tai nghe
mắt thấy của tôi lúc trong tù
tôi cũng sắp-dật lại cho có thử
luyện một chút. Viết theo thứ
nhựt-ký, không viết được, vì
trong khoản hai tháng trời bao
nhieu là chuyện nghe thấy, mà
không có giấy viết để ghi chép,
thời không thể nào theo thứ tự
ngày giờ mà nhớ được.

Ở ngoài nghe nói hai tiếng « ô
tù », ai cũng thấy trong trí những
lời dò và chém đánh. Nhưng
không thể nào hình dung sự do
và sự ác ấy được. Ác đến như
thầy chúa, thi không còn nói
vào đâu nữa. Nếu những bức
thép-diện là mò-phỏng theo cái
hình luật nhon-gian, thì những
vị chúa-ngục, những ngục-tốt
trong bức Thép-diện
chắc là mò-phỏng theo sự thật
ở ngục đương thời mà vê ra vậy.

Lâm tù tù chàng tôi phái tự
bồi, không biết thầy chúa có phải
là con người hay là một cái quái
dưới âm - giời gởi lên, thầy
chúa nghĩa là gì, thầy chúa là ai,
tôi đã có nói. Nay lược tóm
vài cái thói của thầy chúa, không
mới chung, mà nói có ngắn vây.

Tôi đương nghe anh tù hinh
tập ca, giọng e bùi e lầm. Lúc
Quan - công đương suy nại,
không biết phải e ha hay gieo
Tao - tháo: « nay ta đã lam to
e cam - doan cung không-nanh
e Gia các Lương, nêu ta tha lco,
esta bị tội khai quan... ». Au! ập
rằng vò vai keu, chí rì cùi sòng
sát. Chú cai V... đưa mắt gọi.
Tôi lại ngồi dựa cửa.

— Tao với ông già già mày bà
vợ. Chu ở trên nhà xuống cù
gấp tau. Mày biết tau không?

— Dạ không; mới nghe nói đây.

— Tao cũng e một lăng với
mày. Ông già tau là..... Chú
nhứt này tao vê thăm nhà. Mày
có nhau gì không? Số dinh-bại
mày mấy?

— 6. Không nhau gì.

— Mày có thuốc hút không?

— Không biết hút.

Tiếc bài ca quá. Chú cái giọng
của anh lính-tập ấy quá. Chú
cái cù nói những chuyện lạt-phèo.

Tay đì bôp-bôp lại. Chú ninh.
Tôi thưa dịp ấy chạy đi. Cách
tì lầu, gấp trúng chú cái ấy xét

Lê nháp-liệm
Lương-Khai-Siêu

Có tin Bắc-kinh rằng: Em
Lương-khai-Siêu là Lương-triều
Huân-dâm di-hè cùa Lương
ở-y-viên Hiệp hòa đưa ra đà
chùa Quảng-huệ ở ngoài thành
Bắc-kinh.

Quan-tài của Lương già mua
một ngàn hai trăm đồng. Cố
quản tài này với cố quan-tài
của Lương phu-nhân ngày xưa,
cùng một thứ cây, cùng một
kiểu-mẫu, cùng ở một hiệu chỗ
ra. Nguyên hiệu đó trước lụa
được cây tốt chỗ thành hai cù
quản tài, một cù trước đây bị
Lương mua dê khâm Lương-
phu-nhân, còn một cù ba năm
nay chẳng ai hỏi đến, bây giờ
em Lương lại mua cho Lương
cái đó cũng là sự lạ.

Trong ngày nháp-liệm, trù
thân quyến ra, các bạn của
Lương lúc sinh tiền đều đến
cố sóc. Ký họ quan-chua biết
ngày nào. Nghe rằng người nhà
Lương muốn an táng Lương ở
hùa Ngoc-phát, bèn trái ý
sơn, chung chỗ với mộ Lương-
phu-nhân.

Giờ là-là. Tù bên trong nói
hết sức, anh ta mới mở cửa
song sắt, bắt bốn anh tù lẩy
chiều nắm bốn góc, vông Huynh-
duy-Tân xuống cabinon (nhà
thuỷ g trong tù).

Ôi! sống đó, chết đó, mang

người như mang con gà. Sau

khi Huynh-duy-Tân bị vông di

rồi, ai nấy trong lồng dùng-

dùng-dùng, và cũng lo cho mình

một gãy kia có lẽ cũng bất đắc

đi từ như vậy.

Nhưng Huynh-duy-Tân xuống

cabinon, được phết canh-nam-

dot (teinture d'iode). Buổi chi

xuống chỉ còn đỡ thấy phom

e đưa là, rồi không có sao

hết....

Cái H... bị gãm-ngu hồi vê

việc đánh dập đó. Nung vò

gi. Chiều lại sán cơm, chả là

dãy ván-hát mít lén, chả ó.

Đ... mẹ, đưa náo mưu-sí,

bày cho thẳng chết thừa, chờ

nó biết gì. Bảy làm gi bảy làm

thứ coi, iao & Côn-nôn-ta đánh

thẳng... một cái chết tươi, mà

chưa sao, lại à! Đầu bảy làm

sao tao rót lon cai coi thứ coi.

Tao còn đánh nữa. Tôi chử g

tao đánh, ông nội lao, tao cũng

không chử nữa, a bảy à....

Cái áo bành-tô vàng cù bâu

đứng, lật ra. Ở trong thời cái

ao so-mi bâu Danton lật ra

chup lén trên như kiệu u-o-e.

Dưới mèo quần tây vàng, mang

một đòn guốc. Chú cái ráo-rão

sân cơm oai phuông càng lầm-

liệt.

(Còn nữa).

Phu-nữ diễn-dàn

Kén chống và
phục sức

Tôi zh có mấy tài bắn cách
phục sức và kén chống đê cảnh
tình của bạn già nhò quí báo là
cô quan-tài luân trong quốc dân
rộng dâng như máy nhò thiênen
này lên quí báo, mong rằng các bạn
lòng vân húé là có kiến thức cao
hơn ch' ego cho tài tài lấy làm

Tôi thường thấy các bạn gái nổi
sáng đưa rau phục sức xà hoa
nay mới mè, mai mới khác, cách
mặt mới màu rặng lín hò, chỉ
làm dát hòe cho người Thu người
Nhut, còn hàng tơ lụa cầu nước
minh thì có là bù lụu què mèo,
không thèo đèn.

Ý hàn cũn bạn nghĩ làm là phục
sức lò loet, bu thế mới đẹp, mới
là người già sang, chàng. Những
người đẹp mè cái áo thò vòi lại
cảng biếu lòi về thành cao nhâ
nhận, người là xấu mà trang điểm
cảng tò ra vè. Ông nhàng tro trên;
người giàu qua không cần phải
biết, người nghèo hòi tự khác
biết, người rich hòi tự khác
đòi ăn bận tì người tì lại cho là
hào háng bù ngoái

Giờ thử các chi em biết khai tri
tiết được phanh chóng như
cách ăn mặc, tì còn gì bay non
nú. Các chi em nên biết rằng
những hàng kün-tien xóm hóng
lau họ mới cùi trang sút lòi loet
và đổi mới luân cho đẹp mắt nè
nhieu chi em yêu thí mới dài
khá. Người ủi ch' ch' cũn nè,
lo làm sao gán vào giang san cho
chồng và ruiglay lòi dàn con tò
cháu tòi cần gáy phai lùn mặc cho
đẹp, tì hòi tên hòi của man
tiếng con nguyê phóng túng za
hoa

Sau nùn các chi em kén chống
cùi mong lòi được chồng làm
quân độ cao, cùi được làm hòi no
bà kìn xe tuồng ngựa hàn,
diện với doi thí là mìn nguyên,
cùi lùa lâm cùi cùi tung tiêu ra
mua lùy quan lùm quan duc, nò
lò kìn, nò lòi, nò lòi nòi. Các chi
em hòn gán phai hòn người dù
thêm của là hòn e công hòi cùi,
vì den kìn bùi. Cùi lùi lùi cái due
ông chóng ra lòi lòi p'ai, chử
ai tinh cung lèo lùa kim tìn
mù tèch. Cùi em lùm cái danu
giá - áo đê cho tông gò rẽ rung,
lòi cùi của khôn người cho mìn
lòi bám vào họ nòi hòn, cho mìn
lòi cái máy đê coi, luết là suốt doi
luết cùi cay dâng, thòn quan tám
bat nhòn, cùi tàng mà không co
mieng, tòi thí cùi súng sướng nòi
gi. Sao bông nòi đê vòi chóng y
hợp tám đầu, lùu nhau vì nei
trong nhau vòi dâu phong trân
cang vui tòi cùi ái tình cao
tuyeng đê sác lòi gòi hòn phúc
cùng nhau, cùi kìn lùm thường lùy
cùi hinh tòi lùi ngoài mà phan
doan so sánchez tòi kìn vào đầu.

Cuộc đời phai lòi hoang lòi
Ho-xuất mò hóng tòi dương
khác gi. Ở trên tòi vật chí dâng kè
Tóm lòi cùi xuất thế mới nèn
Bán - Hòi-tai lai cùi.

L.T.S. — Bán bài nòi tòi này

thết dâng lòi lòi phục. Không

thích xa hoa hòng ham phu qui

muoi dàn lòi.

Al muoi muoi trang hoa nèn

dén dòi mà mua, vi bò dò

lùm dát-lý cho mày

hàng lòi tại Paris

và Marseille.

Thuốc điếu hiệu con đĩ

鴨 香 嘴 煙

CIGARETTES CANARD

Agent exclusif

Lucien BERTHET & C° - SAIGON

Xe hơi hiệu

DELAGE

Torpedo 11 H.P., 4 cylindres 3.800 p.

Torpedo 14 H.P., 6 cylindres 4.200 p.

Là một thứ xe

It looks better,

Chắc chắn hơn,

Lịch sự hơn,

Em-ai hơn.

Bán tại hàng :

Sté des Garages Charner

121, 123 BOULEVARD CHARNER - SAIGON

Chù ý, xin chù ý

A LA PENSÉE

Những mandata, theo tờ chí

thuộc về Bóng-Pháp-Thết

hòi và Thần-Chung, xin nhó

tay và sau cùi gài ngay

tòi Thần-Chung, 23 đường

Nguyễn-Saigon.

Ở đây có bán các thứ vèn-bèng

đè dàm ma. Kiểu bông rất ngò

mà giá lại rất rẻ.

Hồi tại nhà M° JUD.

(Bán luôn vào ngày vèn-bèng).

NHƠN DỊP GẦN TẾT

Đó đê tết anh em bà con không gì quý bằng:

RUỘU BÒ HIỆU MAUBAR

là một thứ rượu thiệt tinh hảo có pha (cola-coca quinquina và glycero-phosphate)

Từ nay tới tết hòi ai mua rượu bò MAUBAR thi Bón-Đuông sẽ tặng không một ve dâu mǎn (Essence de menthe) thiệt tốt-biển
ĐẤU-CHÂU

Có bán tại:

ĐAI-PHÁP ĐẠI DUỐC PHÒNG

Món bài 84-90, Đường d'Ormay - SAIGON

Saigon - Imp. do Thần-Chung

Le Gérant: NGUYỄN-VĂN-BA

